

ցառիկ թիւ մը, Հայ Գեղունին, որ թէ իբրեւ բնագիր և թէ տեղեաց, անձերու, արուեստի հրաշակներուն և թանկագին իրերու պատկերներ՝ յիրաւի մեծ արժաւնեաց արուեստի գործ մը կը ներկայացնէ:

Եկամուտը Ատանայի ջարդերէն արկածեալներուն նուիրուած է, և մենք ապահով ենք որ ամէն ազնուասիրտ անձեր և գեղեցիկն սիրողները պիտի փափաքին գնել այդ բացառիկ թիւը, և այս կերպով մասնակցել մարդկային համերաշխութեան մեծ գործին:

ԽԻՐ. GAZZETTA di VENEZIA

ՀԱՅ ԳԵՂՈՒՆԻՆ ՊՋՁ ԵՎ Ի ՆՊԱՍՏ ԱՏԱՆԱՅԻ ԶՈՀԵՐՈՒՆ

Կու հընձէ թուրքը... Երէկ հայ զոյուներ
Թոթափեցան կոր մահազդէն իւր ներքեւ.
Զորոնց պատառ պատառ զազդի գանձամած՝
Կ'ընծայէր Եւրոպայի՝ արցունքներով վըրսակու:

Ով որ ճանչցած է Ս. Ղազարը, որ վենետիկէն քիչ հեռու Լիտուի մօտ կը փայլի գոհարի մը նման՝ լճակին մէջ, ով որ այցելած է զայն, կրնա՞ր արդեօք մոռնալ այն դիւթիչ տպաւորութիւնները որ զգացած է այդ կղզիին մէջ: Թէպէտ փոքր, բայց իր փոքր սահմանին մէջ կ'ապրին այնքան յիշատակներ՝ որոց մէջ մշտապառ կրակի մը նման կը բորբոքի ազգի մը գաղափարականը, ուր անգին մատենագրութեան մը գանձերը՝ իրեն կը քաշեն բոլոր աշխարհիս գիտնականներուն հիացումը և շահագրգռութիւնը:

Հոն է Լորտ Պայրընի բանաստեղծական բնակարանը, հոն՝ կայսերներ, Թագաւորներ, Թագուհիներ, իշխաններ և նշանաւոր մարդիկ զանց չեն ընել այցելելու այդ կանաչութեամբ և ծաղիկներով ծածկուած զուարթ փառնքը, և զոր Նարոյէն՝ Հայ Հայրերուն անկախ ստացուած հրատաւրակեց:

Հոն 200 տարի առաջ Մխիթար Հայ վարդապետը հիմնեց այդ Մենաստանը, որ իր անուամբ կոչուեցաւ, ազնիւ նպատա-

կով աշակերտներ ժողովելու, և կրթելով զանոնք՝ Արեւելք զրկելու համար, տարածելու և պահպանելու իր ազգակիցներուն մէջ այն քաղաքակրթութիւն՝ որուն թուրքը (Հին օրերուն) աղետաւոր ոսոխն եղաւ:

Այն օրէն ի վեր Ս. Ղազար կեդրոն մ'եղաւ հայածուած ազգի մը մատենագրութեանը և գեղարուեստին, և նախանձախնդիր աւանդապահ՝ սրբազան յիշատակներուն: Եւրոպացիները այդ կղզեակը, մտածումսիս կակիծով և զայրացմամբ կը սաւառնի այն երկիրը՝ որ կը տարածուի Ալլարատայ ստորոտը, ուր ատելութիւնը և մոլեռանդութիւնը այնքան անգամներ հազարաւոր նախնիները զործեց, ուսկից ընկճուած քաղաքակրթութիւնը՝ ստիպուեցաւ գաղթել և ամփոփուի մեր երկրին փոքրիկ անկիւն մը, արտաստուելու, աշխատելու և յուսալու: Եւ հակառակ յաճախուած վիշտերուն՝ Ս. Ղազարու Հայրերը անխնայ աշխատեցան, ծպարանը իր հաստատուելէն վերջ ճանի՝ գնաց ճոխացաւ և այսօր իտալիոյ մեծ տպարաններուն հետ կը մրցի և կը կարողանայ աշխարհիս ամէն կողմ պիտեւ իր երկրորդ և այսօր Հայ Հայրերու փանքով ու խնամքով՝ այդ տպարանը կը հրատարակէ Բացառիկ Բիւ մը, որ զբաղանապէս և նիւթապէս անկէ լաւագոյնը կարելի չէր ընել. ամէն երկրի գրիչները մասնակցած են իրենց յօդուածներովը, ներկայացնելով արեւելքի և արեւմուտքի արուեստ ու գրականութիւնը:

Հայ Գեղունին, Ատանայի սոսկալի ջարդերէն տարի մը վերջ հրատարակուեցաւ, ի նպաստ 20,000 որբերու՝ որ Կիլիկիոյ մէջ զրկուեցան իրենց սիրելիներէն և հարազատներէն, անամթաբար թոյլատրուած բարբարոս եղեռնով մը:

Հ. Մ. Պոտուրեան թերթին խմբագիրը և ոգին, սկսած է Եւրոպացուց ուղղուած ջնքմ կոչով մը, յանուն այդ ազնիւ և քաջ ցեղին զաւակներուն, որ մեծ զոհողութիւններով օգնութեան հասաւ խաչակիրներուն, Կիլիկիոյ մէջ ունեցած դժբաղդութեան ժամանակ:

Յուզիչ են Գերույ. Պօղոս Թէրզեան՝ Աւանայի Եպիսկոպոսին ֆրանսերէն՝ և Հ. Ա. Տիրոյեանի իտալերէն լեզուներով կոչերը: Պատմական կարեւորութիւն ունին Հ. Ազերեանի «La Cilicie au moyen-âge» և (Թ. Օհանեանի), «Adana l'Egypte de demain» յօդուածները: Հաճոյքով կը տեսնենք Հ. Ա. Տիրոյեանէն Տասույի «Երուսաղէմ Ազատեալ» չափով թարգմանութիւնը: Հետաքրքրական է «Deux Arméniens, maîtres de l'Italie» Հ. Թ. Ազեանի յօդուածը: Բացի շարք մը բանաստեղծութիւններէ՝ կ'աշխատակցին նաև Գամ. Ֆլամմարիոն նշախառնակցին: Իսկուհի Մինաս հայ գրագիրուհին՝ ֆրանսերէն լեզուով նորավէպով մը. Պրոֆ. Տեզա, Պոհեմ և Մանառ քնարական բանաստեղծութեան թարգմանութիւնամբ նմոյշներ տալով: Սակայն զմեզ Բատուացիներու ամենէն շատ հետաքրքրողն է Հ. Անդրիկեանի «La Chûte des Anges» ուսումնասիրական յօդուածը:

Ուշադրութիւննիս կը գրաւէ մեր ողբացեալ Աղանուր մեծ քերթողուհոյս համառօտ մէկ նամակը, որով կը ցաւի քնարականով մը չի կարենալ մասնակցիլ «Գեղունի»ին, և իր սիրոյ և համակրութեան ողջոյները իր արեւակից հայ որսիկներուն կը զրկէ:

Վերջապէս անկարելի է ամէն կարեւոր յօդուածներու վրայ խօսիլ. կը բաւականանաւ ըսելով որ Գեղունի 120 և աւելի պատկերներով շքեղացած է. նշանաւոր են մէջի գունաւոր պատկերները, կան նաև վեհապետներու և երեւի անձինքներու և Հայ դատին նահատակներու պատկերներ: Մենք չենք կրնար ուրիշ բան ընել, եթէ ոչ ուրախակցութիւննիս յայտնել Հայ Հայրերուն՝ այդ բարեգործական հրատաւ, բազմութեան համար, որ գերազանցօրէն յաջողած է. մաղթելով միանգամայն որ իրենց ջանքերը պտղաբերին, և թէ իրենց վշտի կոչը արձագանգ տայ իտալացւոց մէջ՝ որ ուրիշ ազգերէն աւելի կը սիրեն Հայրենիքը և կը բնակին այն գեղեցիկ

երկիրը՝ որ աւելի նմանութիւն ունի Արենքի բարեբեր երկիրներուն, և յանուն Հոռովմայ՝ սրբազան պարտքը ունին բարձր պահել պատիւը և խնամել քաղաքակրթութիւնը:

RICARDO D. T.

Libertà-Ազատութիւն. (Բատուայի օրաթերթ)

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

— . . . —

ՀԱՅԱԿԱՆ ՃԵՄԱՐԱՆ

Հ. Վարդան չացումի. Ժամահար և զանգակ (հախօսական)	198
Հ. Ա. Վ. Տիրոյեան. — Կարգինալ Բոնա և Հայեր	203
Հ. Մ. Պոտուրեան — Թաթոս Թաթաթիցի (Միջնադարեան բանաստեղծ)	207
Տիգրան Զիթումի. — «Բնագնութիւն».	209

Գ Ր Ա Կ Ա Ն Գ

Գուլիֆոյ Զիվիքիմի. — Թեսաղոյոյ շուրջ. Մէտերայք, Ս. Ստեփանոսի վանքը (Թրգմ. Յ. Լ. Ա.)	213
Արսէմ-Երկաթ. — Կարաւանը (պանդուխտ եղբայրներու)	217
Տիգրան Զիթումի. — Սոխակին մահը	218
Հ. Մ. Պոտուրեան. — Հարբէյթի զոհը	219
Վերգիլիոսի «Ենէակներն».	225
Հոռուսիներուն զէմ են. Թրգ. Հ. Ա. Ղազիկեան.	225
Hello. — Յանդուզի մարդ մը (Թրգմ. Ա. Վ. Սիրունեան)	231
Հ. Ղ. Մ. Ալիշան. — Օրագիր առժամայն ազգ. մանց մասց և սրտի 1843.	234
Միլլի Բրիտտով. — Միծեռնակ (Թրգմ. Ստ. Եազըճեան)	235
Արամ Սրապիան. — Կը հաստատ	236
Գիմ-Այք. — Միջնաթի մը մահը	237
Հ. Ղ. Տայեան. — Գեղունիին և Մ. Պարոտ.	238

Ա Յ Ժ Մ Ե Ա Կ Ա Ն Գ

Հ. Մ. Պոտուրեան. — Գեր. Պօղոս Թէրզեան Կ-Պարտիարք Տանն Կիւիկոյ. — Օսմանեան պատերազանութիւնն ի Ս. Ղազար. — Վիկարիա Աղանուր Բոմբէի	241
Արսէմ Երկաթ. — Վիկարիա Աղանուր յիշատակին. Վերջին նամակը — Արցունքներու	247
Է. Տեզա. — Ս. Ղազարու ազնիւ բարեկամներու (Թրգմ. Գ. Ա.)	250
Հ. Մ. Պոտուրեան. — Յորեկներն. Պրոֆ. Տեզայի խնամակը — Ա. Մատուրեանի շնորհակալ	251
Gazzeta di Venezia, Libertà. — «Գեղունի»	254